

До
Научното жури
Създадено съгласно Заповед
на Ректора на
ВСУ „Ч. Храбър“

Р Е Ц Е Н З И Я

От д.ю.н. Орлин Борисов,
Професор по МПП в ЮФ на
ВСУ „Ч. Храбър“

Относно: публичната защита на
дисертационния труд на тема: „Правна защита на
персоналните данни в Евроазийския икономически съюз“
на Олга Василевна Лозовая

Представеният на руски език труд е в обем от 244 стр., които обхващат
Увод, четири глави (включващи 10 параграфа и 34 подпараграфа), Заключение, Списък на
използваната литература и 1 Приложение.

Олга Лозовая е родена на 13 юни 1989 г.

От 2006 до 2010 г. Учи и завършва Казахския Хуманитарно-Юридически
университет.

В периода 2010-2012 г. е магистрант по международно право в Казахския Хуманитарно-Юридически университет.

От 2012 г. е старши преподавател в Катедрата по „Международно право“ в Университета КАЗГЮУ.

През м. февруари 2012 г. е на стаж по Мениджмънт и управление в сферата на туризма при Търговско-промишлената палата във Виена (Австрия).

През м. Март 2012 г. е на стаж по международно право, международни отношения и икономика в Централния европейски университет в Будапешта (Унгария).

От 2014 г. е докторант по международно право в Юридически факултет на ВСУ „Ч. Храбър“.

Съгласно научно-изследователската теза на дисертационния труд се разглежда развитието на един от най-актуалните въпроси на нашето съвремие правната защита на персоналните данни в Евроазийския икономически съюз.

Комплексното анализиране на нормативната база на тази материя в универсален мащаб е много сложно, тъй като не навсякъде изчерпателно съществува такава. Така например както правилно се отбелязва в труда в рамките на ЕС правната материя в тази област е доста добре развита, но в рамките на създадения през 2015 г. Евроазийски икономически съюз не съществува унифициран правен акт в областта на защитата на персоналните данни, а националното уреждане в отделните държави-членки е различно.

На основата на анализа на националните законодателства на защита на персоналните данни в редица държави (членки и не-членки на ЕС) авторът прави успешен опит за съставяне на проект-конвенция за защита на персоналните данни в Евроазийския икономически съюз.

В глава първа правилно се анализират категориите защити на персоналните данни, за да може основавайки се на тях да бъдат разгледани и другите категории.

Разкривайки понятието и признаците на персоналните данни в международното право авторът научно обосновава приема извода, че днес международната общност се нуждае от модифициране на системата за защита на персоналните данни.

При анализиране на съотношението между понятията „персонални данни“ и „частен живот“ в труда се приема мотивирано, че следва да се разграничават, тъй като първата е по-тясна и само обработва личните данни, докато частния живот е с по-широк обхващайки, мисли, чувства и т.н. Авторът приема, че може да се твърди, че персоналните данни са не-отделна част от частния живот.

В дисертационният труд много добре са анализирани в областта на персоналните данни действащите международни договори, нормативните актове и съдебната практика на ЕС и категориите и персоналните данни в Руската Федерация.

Авторът обоснова приема относно субекта на защита на персоналните данни, че самото понятие предполага наличието на „персони“, тоест на индивиди, чиито данни се защитават и принципиално важно е да се определят персоналните данни, които ще защитаваме. В това отношение подробно се анализират особеностите на контролъора в документите на работната група и Директива №95/46 на ЕС.

Втора глава анализира международната и на определени държави системи за защита на персоналните данни.

Авторът, подлагайки на анализ международноправното състояние на защитата на персоналните данни научнообосновано приема, че международноправна регламентация на тази материя почти няма. В това отношение независимо от регионалния характер на актовете, приети в рамките на ЕС, тъй като не съществува универсални международни договори в тази област, то единствения пример за международно уреждане на защита на персоналните данни е опита на ЕС.

В дисертационният труд в тази връзка подробно са анализирани редица актове на ЕС, даващ реална представа за защитата на персоналните данни.

Първоначално подробно е анализиран един от основните актове – Директива 95/46/ЕС за защита на правата на частните лица относно обработването на персоналните данни и тяхното свободно движение, която според автора се прилага напълно или частично от автоматическите средства и обработване от средства, различни от автоматическите, персонални данни, които съставят част от картотеката или предназначени да съставят част от картотеката.

В трудът мотивирано се отбелязва, че Директивата отделя голямо внимание на установяването на задълженията за държавите като адресат на този правен акт, а също така към непосредствените актьори на правните отношения в сферата на защита на персоналните данни (напр. обработване на коректно и законно на персоналните данни, тяхното събиране е да бъдат обявени с явни и законни цели, запазването им във форма позволяваща идентификацията на субекта и др.).

Авторът приема извода, че Директивата в действителност представлява широк спектър от права на субекта на данните, като едно от основните права е неговото право да бъде убеден, че обработката на неговите персонални данни ще се осъществява при условие на изразено от него съгласие. Приема се също така, че държавата, както и другите контролъори на персонални данни, има няколко изключения, когато те могат да осъществяват обработка на персоналните данни без съгласие на субекта (като напр. национална сигурност, отбрана, обществена безопасност и др.).

Научно обосновано в дисертационният труд се извеждат и няколко извода, характерни за действието на Директивата (като напр. основна задача за прилагане е разширителното тълкуване на основните принципи за защита на персоналните данни, установяването за държавите-членки на ЕС на особени задължения да осигуряване на защитата на персоналните данни, задължение за държавите да контролират така, че данните да се обработват само при определени условия и др.).

Трета глава е посветена на изследването на защита на персоналните данни в отделни сфери на дейност.

В това отношение подробно са анализирани въпросите относно особеностите на трансграничното предаване на данни на фона на Директива 95/46/ЕС, която, както се отбелязва в труда не само осигурява свободния поток на данни между държавите-членки, но съдържа и разпоредби изискващи предаването на персонални данни на трети страни извън ЕС и определени принципи за това предаване.

Авторът мотивирано приема, че мерките за адекватна защита на данните от получателя включват: договорни условия между контролираните данни и задължителни корпоративни правила. Според него съгласието за предаване трябва да бъде „не двусмислено“ и да се конкретизира чрез отделни писмени форми.

В тази глава също така е изследван въпроса за особеностите на уреждане на трансграничното предаване на данните в Конвенция 108, които се изразяват главно в това, че участниците в нея дословно прилагат нейните разпоредби. Наред с това в труда се приема и изключението, че всяка Страна има право да отстъпва от разпоредбите на Конвенцията в степен при която вътрешното законодателство включва специални правила по отношение на определена категория персонални данни или автоматизираните файлове.

В труда се приема, че в допълнителния протокол към Конвенцията за защита на лицата във връзка с автоматизираното обработване на персоналните данни относно органите на надзора установява, че предаването на персоналните данни от ползвателите, които попадат под юрисдикцията на държава или организация, която не е участник в Конвенцията може да се осъществи при условие, че те осигуряват адекватна защита.

Специално място се отделя на изследването на общата насока на Стратегията на ЕС в сферата на трансграничното предаване на данни, по отношение на която авторът приема, че това е концепция, която постепенно се развива от принципа за достъпност за преодоляване на трудностите за разпространението на информационната система и правните актове на ЕС и на държавите-членки с цел на профилактика и борба с престъпността.

Авторът научно обосновано приема извода, че разширяването и влиянието на Интернет създава предпоставки за осъществяването на контрол в тази област и независимо от уникалната интернационалност на интернет-пространството съществува класификация на сайтовете.

В дисертационният труд по отношение на юрисдикцията на държавите в мрежата на Интернет се приема научно обосновано, че нито една държава или дори цялата международна общност като цяло не е възможно да приложи един от нормативните актове с международен или национален характер за международен контрол.

Подробно се анализира защитата на данните при стълкновение на държавните и частните интереси по отношение на наказателната полиция, публичните лица и публичния интерес.

Приема се обобщаващия извод, че значимостта на изследването в тази област се състои в това, че взаимодействието между държавите в процеса на интеграция най-ясно се осъществява именно в тази област.

В четвърта глава авторът анализира развитието на персоналните данни в Евроазиатския икономически съюз.

В труда са изследвани главно защитата на персоналните данни в законодателствата на Руската Федерация и Република Казахстан.

Авторът основно анализира подписания на 21 май 2013 г. от главата на Република Казахстан Закон за персоналните данни и тяхната защита. В трудът се осъществява сравнителен анализ с разпоредбите на Директива 95/46/ЕС за защита на правата на частните лица относно обработването на персоналните данни и тяхното свободно движение.

Мотивирано авторът приема, че Закона на Р. Казахстан на практика дословно съвпада с разпоредбите на Директивата относно персоналните данни-сведения, отнасящи се към определен субект на персоналните данни, но съществуват и някои различия. Например относно определението на субекта на персоналните данни в Закона се приема, че това е физическо лице, за което се отнасят персоналните данни, а в Директивата се посочва, че персоналните данни се отнасят към идентифицираното физическо лице и др.

Авторът обосновано приема, че е голям недостатък е факта, това че в Закона данните трябваше да са защитени и трябва да се обработват в съответствие със законодателството на Р. Казахстан, но не е разкрито понятието за безопасно обработване на персоналните данни. Директива 95/46/ЕС пряко предвижда необходимите критерии за безопасно обработване на данните.

В дисертационният труд авторът приема, че друга принципиална недоработка представлява отсъствието в Закона за персоналните данни изброяване на изискванията на които трябва да отговарят предоставяните данни, докато в Директивата съдържа редица критерии относно предоставяните данни.

След сравнителния анализ в труда се приема извода, че и в двата правни акта са предвидени изключенията за тяхното прилагане.

Авторът приема обосновано извода, че Закона за персоналните данни и тяхната защита не съдържа изчерпателен понятиен апарат, както и не обхваща цели списък от права и задължения както на субекта на персоналните данни, така и на контролора. Изразява се надежда, че по-нататък Законът ще послужи като основа за пълноценна защита на правата и интересите на гражданите в сферата на защита на персоналните данни.

В тази глава също така се осъществява и подробен анализ на Законодателството на Руската Федерация относно защита на персоналните данни, особено след подписването на Конвенцията на Съвета на Европа относно защита на физическите лица при автоматизирана обработка на персоналните данни.

Авторът приема, че присъединяването към международния договор е послужило за развитието на правната система на държавата. В това отношение е приет федерален закон от 27.07.2006 г. за персоналните данни, който е основния закон в областта на осигуряването на безопасността на персоналните данни и са предписани принципите за осъществяване обработването на информацията ограничаваща достъпа до персоналните данни, задълженията на оператора, а също така и правата на субекта на данните.

В дисертационният труд се приема, че Роскомнадзор е федералния орган на изпълнителната власт, който осъществява функциите свързани с контрола и надзора в сферата на средствата за масова информация, включително и електронните, информационните технологии и др.

В труда подробно е анализиран също така и Постановлението на Руската федерация от 15.09.2008 г. № 687 относно утвърждаването на разпоредби за особеностите за обработването на персоналните данни, осъществявани без използването на автоматизирани системи.

Особен принос на дисертационният труд е разработването на проект на Конвенция за защита на персоналните данни в Евроазиатския икономически съюз, който да послужи като нормативна база на всички нива на този Съюз.

Според авторът една от най-важните сфери на правните системи, които са крайъгълен камък на международното право е системата за защита на правата и свободите на човека и в това отношение правото на защита на персоналните данни е едно от най-важните направление в контекста на два фактора: развитие на международното сътрудничество и взаимодействие в сферата на предаване на информация и увеличение на количествата данни, които се обработват електронно или автоматизирано.

В тази глава на труда са анализирани резултатите от проведено социологическо проучване по предмет на дисертационното изследване, който отразява действителното положение в обществото относно съществуващите проблеми относно защитата на персоналните данни.

Наред с посочените научно-обосновани научни качества на дисертационния труд следва да открием и някои от научните приноси:

- Представения дисертационен труд представлява първото монографично, задълбочено научно изследване на защита на личните данни в Евроазиатския съюз;
- Научното изследване има изключителна практико-приложна стойност в разглежданата област, особено за Евроазиатския съюз;
- Трудът представлява първото изследване на теоритичните аспекти на защитата на личните данни в Евроазиатския съюз;
- Анализа на нормативно-правната база на ЕС;
- Изследването на регулации на защита на личните данни;
- Самостоятелното разработване на текста на Конвенция за защита на личните данни в Евроазиатския съюз и др.

В тази връзка следва да се отбележи, че приносите на дисертационния труд са много актуални, тъй като правната защита на персоналните данни, не само в Евроазиатския съюз, но и във целия свят е значим и научната методика на изследване в него са от съвременен естество.

Приносният характер на труда за Евроазиатския съюз е огромен, тъй като наред с теоритичните разработки *de lege ferenda* в труда се предлага и проект за разработването на международен регионален акт за защита на персоналните данни. Дисертационният труд и предложения проект за Конвенция в тази област представляват солидна основа за разработването в регионален мащаб на този актуален проблем.

В автореферата дисертантът абсолютно вярно и точно отразява съдържанието на дисертационния труд.

Наред с положителните страни на дисертационния труд е необходимо да се посочат някои неточности, които не развалят доброто впечатление като напр.:

- Гл. II не съвсем точно е озаглавена Държавната и международната система за защита на персоналните данни, което създава впечатление, че са разгледани системите на всички държави и универсалната международна система (всъщност са разгледани системите само на няколко държави и предимно европейската регионална система);
- В Увода е необходимо малко по-добре да се изясни научно-изследователската теза на дисертационния труд;
- проект-Конвенция не съдържа отделен текст относно решаването на споровете между страните, възникващи при прилагането и тълкуването на Конвенцията.

Следва да се отбележи, че критичните бележки в никакъв случай не оказват негативно влияние върху научните качества, получените резултати и приноси на дисертационния труд, а имат за цел той да бъде по-ясен.

В заключение следва да се отбележи, че дисертационният труд отговаря напълно на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение, поради което предлагам на *Олга Василевна Лозовая* да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“.

6 октомври 2016г.

Рецензент:

(проф. О. Борисов)